

XX SŁOWACKA KONFERENCJA ONOMASTYCZNA W BAŃSKIEJ BYSTRZYCY
 26–29 CZERWCA 2017 R.

Jubileuszowa XX Słowacka Konferencja Onomastyczna (SKO) odbyła się w dniach 26–29 czerwca 2017 w Bańskiej Bystrzycy. Miejscem obrad był tamtejszy Uniwersytet Mateja Bela (UMB), w szczególności siedziba Wydziału Humanistycznego (Filozofická fakulta), jeden z organizatorów instytucjonalnych zjazdu. XX SKO współorganizowały także Komisja Onomastyki Słowackiej akredytowana przy Wydziale Językoznawczym im. Ludovíta Štúra Słowackiej Akademii Nauk (JÚLEŠ SAV) w Bratysławie oraz społeczność onomastów i innych językoznawców związana z tym właśnie wydziałem. Jubileusz SKO zbiegł się z 50. rocznicą utworzenia Słowackiej Komisji Onomastycznej, która niezmiennie podejmuje starania o zwoływanie tej cenionej w słowackim i międzynarodowym środowisku onomastycznym konferencji, dba o zachowanie jej wysokiego poziomu naukowego oraz uczestniczy w procesie wydawniczym tekstów pokonferencyjnych w postaci akt, nierzadko poświęconych określonej tematyce przewodniemu. Tematem XX SKO były „Konvergenca a divergenca v propriálnej sfére” (Konwergencje i dywergencje w sferze własnej). Zagadnienie to zainteresowało łącznie 69 językoznawców i literaturoznawców, ale także geografów i historyków, głównie z ośrodków słowackich, a także czeskich, polskich, węgierskich, niemieckich, chorwackich oraz ukraińskich. W ten sposób konferencja zyskała charakter interdyscyplinarny oraz status międzynarodowy.

Konferencję otworzył prof. Jaromír Krško jako przedstawiciel organizatorów z ramienia lokalnego ośrodka oraz Słowackiej Komisji Onomastycznej. Słowa powitania skierowali do uczestników konferencji rektor UMB doc. Vladimír Hladlovský, dziekan Wydziału Humanistycznego prof. Karol Görner, zastępca burmistrza miasta Bańska Bystrzyca Martin Tučan oraz dyrektor Katedry Języka Słowackiego UMB prof. Vladimír Patráš.

Inaugurację uświetniło wystąpienie plenarne Rudolfa Šrámka (Masarykova univerzita, Brno) na temat własności onomastyki jako dyscypliny naukowej (referat pt. „Dimenze onomastyky”). Pozostałe trzy referaty w sesji plenarnej dotyczyły aktualnych i historycznych problemów terminologii onomastycznej: Urszuli Bijak (Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków) „Polska terminologia onomastyczna”, Pavla Odaloša (UMB, Bańska Bystrzyca) „Sústava slovenskej onomastickej terminológie (vznik, existencia, variantné možnosti vývoja a štandardizácie)” oraz Milana Harvalíka (Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., Praga) „Mezinárodní a slovanská onomastická terminologie: Reflexe, realita a vize”. Referaty plenarne wzbudziły żywą dyskusję uczestników posiedzenia inauguracyjnego, która rozwijała się podczas obrad w ciągu kolejnych trzech dni konferencji.

W programie przewidziano łącznie 15 sekcji tematycznych, którym przewodniczyli słowaccy i polscy specjaliści w zakresie antroponomii, toponimii, chrematonimii oraz onomastyki literackiej.

W kilku referatach prezentowanych w sekcjach kontynuowano rozważania teoretyczne. Terminologia onomastyczna (poza referatami plenarnymi) była tematem wystąpienia Ivety Valentovej (JÚLEŠ SAV, Bratysława) „Zjednocovanie a vývin onomastickej terminológie”, Andeli Frančić i Ankicy Čilaš Šimpragi (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagrzeb) „Pogled u hrvatsku onomastičku terminologiju”, w określonym wymiarze także Joanny Kamper-Warejko (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń) „Onimia a terminologia — uwagi na marginesie ba-

dań nazw w XVI-wiecznym polskim przekładzie poradnika Piotra Krescencjusza” oraz Artura Gałkowskiego (Uniwersytet Łódzki) „Definicja i zakres chrematonimii oraz metodologii chrematonomastycznej”.

Problemy teoretyczne rozpatrywali ponadto Wojciech Włoskiewicz (Instytut Slawistyki PAN, Warszawa) — „Funkcje toponimów w perspektywie postnominacyjnej” oraz Michal Havrda (Jihočeská univerzita, Czeskie Budziejowice) — „Metodicko-metodologická východiska českého hydronymického výskumu”. Onomasta czeski zaprezentował teoretyczne i metodologiczne spojrzenie na badanie materiału hydronimicznego czesko-austriackiego pogranicza, w tym znane w innych krajach metody badawcze, dla których zaproponował pewne modyfikacje, pozwalające na zastosowanie ich w czeskiej przestrzeni językowej i terytorialnej.

Aspekt pogranicza słowacko-węgierskiego, również w kontekście teoretycznym, zainteresował Jána Bauko (Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra) — „Propriálny obraz bilingválnych obcí Slovenska” oraz Roberta Słabczyńskiego (Uniwersytet Rzeszowski) — „Mikrotoponimia pogranicza polsko-słowackiego”.

Metodologiczne problemy nazw wód mineralnych (źródeł i gatunków) rozpatrywała Zuzana Francová (Jihočeská univerzita, Czeskie Budziejowice) — „Minerální vody Karlovarského kraje”.

Teoretyczno-metodologiczne ujęcie analizy nazw handlowych przedstawiła Małgorzata Rutkiewicz-Hanczewska (Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań) — „Nazwy w nazwach, czyli o współczesnych nazwach handlowych i granicach ich tworzenia”. Podobne założenia w odniesieniu do analizy nazw stacji i przystanków kolejowych w Czechach zaprezentował Patrik Mitter (Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústie nad Labą) — „Ke statusu, motivaci a funkcím názvů železničních stanic a zastávek v ČR”. Problemy transwersalne w tworzeniu tożsamych nazw poruszyła Agnieszka Myszka (UR) — „Społeczne przyczyny powstawania dubletów nazewniczych w różnych kategoriach propriów”.

Zagadnienia teoretyczne z obszaru gramatyki propriów i apelatywów rozpatrywali Lubor Králik (JÚLŠ SAV, Bratysława) — „Od propria k apelativu. K etymológii niektorých slovenských dialektizmov”, a także Jana Marie Tušková (Masarykova univerzita, Brno) — „Korpusy češtiny a výzkum gramatických vlastností proprií”.

Problematyka toponomastyczna pojawiła się w rozważaniach największej liczby referatów, również w kontekście interdyscyplinarnym, w tym: Beaty Afeltowicz (Uniwersytet Szczeciński) — „Konwergencja semantyczna niemieckiego i polskiego systemu toponimicznego na przykładzie ojkonomii wybranego obszaru Pomorza Zachodniego”, Christiana Zschieschanga (Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa, Lipsk) — „Badania toponomastyczne okolic Grodów Czerwieńskich we wczesnym średniowieczu”, Haralda Bichlmeiera (Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig, Jena) — „Die Etymologie der Ortsnamen Merseburg und Jena und ihre Bestätigung durch die Realprobe”, Jaroslava Davida i Terezy Klemensovej (Ostravská univerzita) — „Německá toponymie českých zemí po roce 1989 — nostalgie, paměť, revitalizace”, Gabriela Rožaia (UMB, Bańska Bystrzyca) — „Vybrané aspekty odrazu pamäti krajiny v toponymii východného Gemera”, Ludmiły Krawczenko (Київський національний університет імені Т. Шевченка, Кіїв) — „Суčasniukraïns'ki ojkonomi ta urbanonimi âk viddzherkalennâ movnoï situacii Ukraïni”, Marcina Kojdera (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin) — „Funkcjonowanie nieoficjalnych urbanonimów na przykładzie Stumetrówek w miastach na Ukrainie”, Václava Lábusa (Technická univerzita, Liberec) — „Možnosti interdisciplinárního výzkum toponym”. V. Lábus przedstawił możliwości mapowania toponimów za pomocą aplikacji internetowej Toponyma v krajině.

Inne zastosowanie internetu i programów komputerowych w tworzeniu zdigitalizowanych baz danych onimicznych zaprezentował Peter Labanc (Trnavská univerzita) — „Corpus Toponymicum Slovaciae Mediaevalis”.

Hydronimia stanowiła temat wystąpień: Juraja Hladkiego (Trnavská univerzita) — „O staršej hydronymii z povodia Malého Dunaja”, Andreja Závodnego (Trnavská univerzita) — „Antroponymá a etnonymá ako motivanty toponým na Žitnom ostrove”, Márii Belákovéj (Trnavská univerzita) — „Živé a standardizované podoby hydroným Žitného ostrova” oraz Zbynka Holuba (Slezská univerzita v Opave) — „Hydronyma jako doklad slovanské kolonizace českého jihu. (Ještě k jazykovým dokladům kontinuity tzv. jižní vlny slovanského osídlení)”.

Problematyka antroponomastyczna omówiona została w referatach: Alexandry Chomovej (UMB, Bańska Bystrzyca) — „Zo živých osobných mien východného Slovenska”, Žanety Dvořákovéj (Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., Praga) — „Rodinné legendy o původu příjmení a rodu”, Évy Császári (Univerzita Eötvösa Loránd, Budapest) — „Čo prezrádzajú priezviská Slovákov v troch slovenských obci v Bukovom pohorí. O príčinách a následkoch zmien priezvisk v slovenskej komunite”, Petera Ďurčo (Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava) „Slovenské priezviská v Amerike alebo druhé vydanie Dictionary of American Family Names”, Lubow Ostasz (L'viv's'kij nacional'nij universitet im. ĭ. Franka, Lwów) — „Slovac'ki imena v čes'kij antroponimii”, Pavla Maliniaka i Jaromíra Krški (UMB, Bańska Bystrzyca) — „Medzi zmenou a kontinuitou. Mená poddaných hradu Čabraď v neskorom stredoveku” oraz Agnieszki Kołodziej (Uniwersytet Wrocławski) — „Świat roślin w polskich i czeskich nazwiskach”.

Referat z pogranicza toponomastyki i antroponomastyki przedstawiła Ewa Oronowicz-Kida (UR) — „Imiona jako nazwy polisynfakacyjne (na przykładzie polskich nazw miejscowych)”.

Kilka innych wystąpień podczas XX SKO poświęconych było chrematonimii, w tym: Adama Siwca (UMCS, Lublin) — „Nazwy stron internetowych jako element konstruowania dyskursu w blogosferze kulinarnej”, Piotra Tomasika (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz) — „O nazwach brzydkich”, Katarzyny Burskiej i Bartłomieja Cieśli (UŁ) — „Nazwy firm copywriterskich i korektorskich”, Kristýny Bílkovej (Ostravská univerzita) — „Názvy rekreačných objektů a stravovacích zařízení v perspektivě nového regionalismu (na příkladu obce Čeladná)”, Márii Imrichovej (Prešovská univerzita) — „Logonymá na Slovensku a v Maďarsku”, Samueli Tomasik (UKW, Bydgoszcz) — „O aspekcie pragmatycznym nazw handlowych leków”, Halszki Górny (IJP PAN, Kraków) — „Ergonimy w polskiej prasie funeralnej”, Małgorzaty Kułakowskiej (UR) — „Irradiacja onomastyczna i jej funkcje w nazwach jednostek organizacyjnych Związku Harcerstwa Polskiego”, Magdaleny Graf (UAM, Poznań) — „Czy Polacy to pijący? Od Balsamu Mnicha do Siwuchy — kilka uwag o semantyce nazw polskich wódek”, Anny Gálisovej (UMB, Bańska Bystrzyca) — „Divá sviňa, Hladný vlk aj Kozlovňa divoká — kultúrne stereotypy v názvoch reštauračných zariadení”.

Aspekty językoznawcze oraz interdyscyplinarne, również w kontekście komunikacji internetowej, literatury, przekładu i szeroko pojętej komunikacji i kultury oraz glottodydaktyki, rozpatrywali: Mariusz Rutkowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn) — „Nazwy własne w strukturze metafor pojęciowych”, Paweł Graf (UAM, Poznań) — „Nazwa postaci literackiej w perspektywie pamięci i zapominania”, Tomasz Piasecki (UWr) — „Matka Zbóż i Pani Lez. Rytualne określenia Wielkiej Bogini we współczesnym dyskursie magicznym i religijnym”, Izabela Domaciuk-Czarny (UMCS, Lublin) — „Onimiczne kreacje fantastycznych światów w grach komputerowych”, Iwona Kaproń-Charzyńska (UMK, Toruń) — „*Santo Domestos, Gargamele, Vina Tusca — Viva San Escobar!*. Uwagi o nazwach własnych dostępnych na fanpage'u San Escobar”, Stanislava Gálová (Slovenská poľnohospodárska univerzita, Nitra) — „Postavenie literárnych mien v prekladateľskom procese”, Vladimír Patráš (UMB, Bańska Bystrzyca) — „K štylistike propriálnej sféry v alternatívnych mediach”, Imrich Horňanský (Názvoslovná komisia pri Úrade geodézie, kartografie a katastra SR, Bratislava) — „O jednom hraničnom probléme štandardizácie geografických názvov”, Ewa Pajewska (USz) — „Polscy seniorzy w kontekście nazw własnych”, Małgorzata Rzeszutko-Iwan (UAM, Poznań) — „Nazwy własne w aspekcie glottodydaktycznym”.

Podczas XX SKO odbyło się także posiedzenie Słowackiej Komisji Onomastycznej. Nominację na członków Komisji otrzymało dwóch onomastów spoza Słowacji: Milan Harvalík (Czechy) oraz Artur Gałkowski (Polska).

Artur Gałkowski
Uniwersytet Łódzki
artur.galkowski@uni.lodz.pl

XXVI MIĘDZYNARODOWY KONGRES ONOMASTYCZNY (DEBRECZYN, 27 SIERPNIĄ–1 WRZEŚNIA 2017 R.)

Międzynarodowe Kongresy Onomastyczne organizowane są co trzy lata. Ostatnie, XXVI światowe spotkanie onomastów odbyło się w dniach 27 sierpnia–1 września 2017 r. w Debreczynie na Węgrzech. Wzięło w nim udział około 230 badaczy z 41 krajów. Referenci reprezentowali większość państw europejskich, a także m.in.: Stany Zjednoczone, Kanadę, Meksyk, Brazylię, Republikę Południowej Afryki, Zambię, Ghanę, Nigerię, Koreę Południową, Japonię, Izrael, Singapur. W tym gronie znaleźli się badacze z Polski: Urszula Bijak, Artur Gałkowski, Martyna Katarzyna Gibka, Halszka Górny, Anna Maria Kochanowska, Justyna Walkowiak.

Kongres otworzyli: Elek Bartha, prorektor Uniwersytetu w Debreczynie, i Milan Harvalík, przewodniczący ICOS. Z ramienia organizatorów głos zabrała Valéria Tóth. Przewodnim tematem kongresu była „Lokalność i globalność w świecie nazw” („Locality and globality in the world of names”), a jego realizacją — referaty wygłaszane w kilku (siedmiu, a czasem ośmiu) równoległych sekcjach: onomastyka ogólna, toponomastyka, antroponomastyka, polityka nazewnictwa, nazwy w literaturze, socjoonomastyka, onomastyka stosowana, nazewnictwo w przestrzeni cyfrowej. Obradom towarzyszyły wykłady plenarne, które wygłosili: Grant W. Smith z USA („Symboliczne znaczenie nazw własnych”), Staffan Nyström ze Szwecji („Polityka nazewnictwa w Skandynawii i innych krajach”) oraz Hoffmann István i Valéria Tóth z Węgier („Teoretyczne problemy typologii toponimów”). Nowatorskim pomysłem organizatorów kongresu były sympozja, do udziału w których zaproszono onomastów z różnych ośrodków naukowych, w tym Halszkę Górny, Artura Gałkowskiego i Justynę Walkowiak z Polski. W ramach sympozjów podjęto następujące tematy: systemowe relacje między toponimami i antroponimami (koordynatorzy: Milan Harvalík, Valéria Tóth), status i zadania socjoonomastyki (Terhi Ainiala, Erzsébet Györfly), kontakty między systemami nazewnictwa w Europie Środkowej (Andrea Bölskei, Oliviu Felecan), międzynarodowa współpraca onomastyczna i projekty badawcze (Iman Nick, Tamás Farkas), onomastyka stosowana w praktyce (Emilia Aldrin, Mariann Slíz). Większość referatów została wygłoszona w języku angielskim, zdecydowanie mniej w języku niemieckim i francuskim. Teksty wystąpienia zostaną opublikowane w czasopiśmie „Onomastica Uralica”.

Problemy poruszane w sekcji „Onomastyka ogólna” dotyczyły m.in.: semantyki onomastycznej (Evgeny Shokhenmayer, Niemcy), terminologii słowackiej (Pavol Odaloš, Elena Vallová, Słowacja), obecności terminów onomastycznych w słowniku węgiersko-angielskim (Andrea Bölskei, Węgry), różnic w słowiańskich i francuskich klasyfikacjach onomastycznych (Małgorzata Mandola, Francja), globalnej onomastyki w perspektywie teoretycznej (Artur Gałkowski, Polska), onimicznych implikatur w percepcji tekstu literackiego (Natalia Vasileva, Rosja).

W czasie kongresu wiele uwagi poświęcono nazwom geograficznym. Wśród rozważanych problemów teoretycznych znalazły się m.in. kwestie związane z definiowaniem egzonomu i endonomu w wielojęzycznych społeczeństwach (Peder Gammeltoft, Dania), wykorzystaniem toponimów do